

دو لغت واژه‌ی «سور» به معنی عیش، شادی، مهمانی و سوری رنگین آتشین و سرخ است. شاعران واژه‌ی «گل سوری» را به معنی گل سرخ در اشعار خویش آورده‌اند.

افصح‌المتکلمین سعدی می‌فرماید:

سنبِل نشانده بر گل سوری نگه کنید

عنبر فشانده گرد سمنزار بنگرید

و

خواجه‌ی اهل راز حافظ می‌فرماید:

غنچه‌ی گلبن وصلم ز نسیمش بشکفت

مرغ خوشخوان، طرب از برگ گل سوری کرد

در گویش شیرازی، واژه‌ی «سوری» به مفهوم یاران عروس و داماد به هنگام جشن عروسی است.

(باد اومد، بارون گرفت و آب اومد دالون گرفت

سوریا گوید مبارک کار ما انجوم گرفت)

آتش افروزی در آخر سال

در آیین زرتشت، آتش یکی از چهار آخشیح (عنصر) باد، آب، آتش و خاک است و آن را گرمای می‌دارند و محترم می‌شمارند اما نمی‌پرستند و همانند خانه‌ی کعبه در نزد مسلمانان است.

در تقویم ایرانی پیش از اسلام هر یک از ماه‌های دوازده‌گانه‌ی سال، سی روز است. بنابراین جمع روزهای دوازده ماه سیصد و شصت روز می‌شود و پنج روز دیگر لازم است که سال کامل گردد. آنها پنج روز به آخر ماه اسفند به نام «پنجه دزدیده» می‌افزودند و تقویم را تصحیح می‌کردند.

مردم ایران پس از رفت و روب و خانه تکانی و تمیز کردن محیط، مواد و اجسام قابل سوختن را در «پنجه‌ی دزدیده» یعنی هفته‌ی آخر اسفند، به دست آتش می‌سپردند و در اطراف آن می‌ایستادند، سرود می‌خواندند و شادی می‌کردند. سوزاندن خار و بوته‌های خشک را برای پاک کردن زمین و آماده‌سازی آن برای سبز شدن و آمدن سال نو انجام می‌دادند.

زرتشتیان پرین از روی آتش را بی‌احترامی به آن می‌دانند و در اطراف آن به شادی می‌پردازند.

ایام هفته (شنبه، یکشنبه، دوشنبه، سه‌شنبه، چهارشنبه، پنجشنبه و جمعه) در تقویم باستانی ایران نیست. چون سی روز هر ماه نام خاص خود را دارد و نام هر روز که با نام آن ماه همراه می‌شود جشن می‌گیرند. اما تقسیم‌بندی هفته و هفت روز سابقه‌ای عبرانی و عربی دارد.

در سفر پیدایش تورات یهوه، خداوند جهان را در شش روز خلق می‌کند و روز هفتم را به استراحت می‌پردازد.

روایت چهارشنبه سوری

گویند که مختار سقفی برای خونخواهی امام حسین(ع) علیه حکومت اموی قیام کرده است. مختار روز ابتدای قیام خود را روز چهارشنبه تعیین کرد. بنابراین به یاران خود دستور داد که سه‌شنبه شب (شب چهارشنبه) در پشت‌بام خانه‌های خود آتش بیفرورزند و به دوستانران پیام فرستند که فردا، روز قیام خواهد بود.

شیعیان هم به یادمان این قیام در سال‌های بعد این آتش‌افروزی را انجام داده‌اند.

مراسم چهارشنبه سوری در شیراز

در گذشته‌ای نه چندان دور مردم شیراز جشن چهارشنبه‌ی آخر سال را با انجام مراسمی زیبا و نمادین برگزار می‌کردند که امروز بخشی از آن به جا مانده و اجرا می‌شود.

۱ – آتش افروزی

روزنه

● پنجشنبه ۲۳ اسفند ۱۳۹۷ ۷ رجب ۱۴۴۰ Mar 14، 2019 سال بیست و چهارم شماره ۶۵۸۹ ●

چهارشنبه سوری

جمال زبانی

جوان‌های شیرازی، سر شاخه‌های خشک درختان، بوته‌های خشک خار و

آنچه را که قابل سوختن بود و از رفت و روب و خانه تکانی به جا مانده بود در محیطی باز مانند حیاط خانه، کوچه و یا میدان محله در چند نقطه جمع می‌کردند و در ابتدای شب چهارشنبه (سه‌شنبه شب) آتش می‌زدند و در اطراف آن به شادی می‌پرداختند. گروهی هم آتش‌های کوچک می‌افروختند و از روی آن می‌پریدند.

آنها سرخی را که نشانه‌ی سلامت است از آتش می‌طلبیدند و زردی را که نشانه‌ی بیماری است به آتش می‌سپردند.

۲ – کوزه شکستن

در گذشته مردم برای خنک کردن آب خوردن نه یخچال داشتند و نه فریزر، بنابراین آب را در دولچه یا کوزه خنک می‌کردند. بهترین دولچه را در کارزون و بهترین کوزه را در فسا می‌ساختند. کوزه‌ها دارای منفذهای بسیار کوچکی بودند که آب درون کوزه از آن منافذ به بیرون تراوش می‌کرد. در اثر تبخیر آب بدنه‌ی کوزه، آب درون آن خنک می‌شد.

کوزه‌های بزرگ دسته‌دار را «سوود» سبو می‌گفتند. کوزه‌های متوسط برای بزرگان و کوزه‌های کوچک مخصوص بچه‌های خانواده بود.

در طول یک سال به تدریج منافذ کوزه بسته می‌شد و آب از بدنه‌ی آنها تراوش نمی‌کرد و آب را خنک نمی‌کرد.

در شب چهارشنبه سوری، کوزه‌های کهنه را از پشت‌بام به کف کوچه

گردشگری

معرفی آثار تاریخی مشهد

باز آن طلوع کرده و بسیار باشکوه و زیبا می باشد. برخی عقیده دارن که این بنا برای حفاظت از راه و جاده ساخته شده است و برخی دیگر آن را به آتشکده‌های دوران ساسانی نسبت می دهند. هرچند ساختمان بنا به گونه‌ای به نظر می رسد که گویا باقیمانده‌ای از یک مجموعه معماری است.

آرامگاه نادرشاه:

مقبره کنونی نادرشاه واقع در ضلع شمال غربی چهارراه شهدا (نادری سابق)که پس از حرم حضرت رضا علیه السلام مهمترین موضع توریستی – تاریخی شهر مشهد تلقی می‌شود، در باغی به مساحت ۱۴۴۰۰ متر مربع ساخته شده است. مقبره شامل سکویی دوازده پله ای، محل گور، پوششی خیمه مانند بر روی قبر، سکویی مرتفع در مجاور قبر با مجسمه نادرشاه سوار بر اسب و سه تن دیگر در پی او، یک غرفه فروش کتاب و دو تالار برای موزه است.

آرامگاه فردوسی:

مقبره‌ی فردوسی در ۲۵ کیلومتری غرب مشهد از مراکز دیندی و تاریخی مشهور این شهر است. آرامگاه فردوسی در مشهد بارها ساخته و ویران شده است و در نهایت با آغاز سده ی چهارده خورشیدی تلاش برای ساخت بنایی شایسته ایشان و حفظ آن به نتیجه رسید. مساحت حدودی آرامگاه و مجموعه اطرافش به شش هکتار می رسد و شامل باغ آرامگاه، تندیسی از فردوسی و استخر در جلوی ورودی، کتابخانه، ساختمان های اداری، موزه و آرامگاه مهدی اخوان ثالث می باشد.

برج رادکان:

برج رادکان در استان خراسان رضوی و در ۸۰ کیلومتری مشهد در مسیر چناران در محل شهر قدیم رادکان قرار دارد برج رادکان، در روزگار اوج خود،

به در خانه‌ی همسایگان می‌رفتند. صاحب خانه‌ها که موضوع را می‌دانستند هر کدام مقداری برنج، عدس، ماش و نخود را در کاسه‌ی آنها می‌ریختند و یا مقداری پول به آنها می‌پرداختند.

نوجوانان، مواد و پول جمع شده را به یکی از خانم‌های مسن و سالخورده تقدیم می‌کردند و او از این مواد آشی می‌پخت و مجسمه کوچکی با خمیر آرد تهیه می‌کرد و به داخل دیگ آش می‌انداخت تا پخته شود. نام این تندیس خمیری «پودردا» بود. سپس این آش را در ظرف‌های کاسه‌ای می‌ریختند و در بین خانه‌هایی که کمک کرده بودند تقسیم می‌کردند. مردم باور داشتند که هر کس از این آش بخورد تا سال دیگر بیمار نخواهد شد.

۶ – فال کوزه یا فال گلدان

شب چهارشنبه سوری پس از مراسم آتش‌افروزی، دوستان، آشنایان و بعضی از همسایگان در یکی از خانه‌ها گرد هم می‌آمدند و با اشعار خواجه شیراز، حافظ، فال می‌زدند.

دو گلدان یا ظرف دهان گشاد را می‌گرفتند. در یکی از آنها تعدادی از ابیات یا غزل‌های خواجه را می‌نهادند و گلدان دوم را جلو شرکت کنندگان می‌گرفتند. هر کس به صورت پنهانی که کسی متوجه نشود، نماد و نشانه‌ای از خود مانند: حلقه، گوشواره، موگير و مانند آن را در گلدان می‌انداخت. سپس کودکی که در بین جمع بود، یکی از نشانه‌ها را از گلدان بیرون می‌آورد و نشان می‌داد. صاحب نشانه متوجه می‌شد که فال از آن اوست، بعد همان کودک یکی از اشعار خواجه را از گلدان اولی خارج می‌کرد و به دست مدیر جلسه می‌داد تا بخواند، صاحب فال از شعر خوانده شده آنچه را که نیت کرده بود، دریافت می‌کرد.

۷ – پاشیدن آب حوض ماهی سعدی بر فرق سر

خانم‌های شیرازی باور داشتند که آب قنات سعدی، سحر و جادو را باطل و تعداد از بیماری‌ها را درمان می‌کند.

در گذشته حوض ماهی یا مظهر قنات سعدی به صورت گودالی بزرگ در فضای باز بود. در بین خانواده‌های شیرازی، جام‌هایی از جنس برنج یافت می‌شد که اطراف آن را دعا حکاکی کرده بودند. به این کاسه‌ها جام «چهل کلید» می‌گفتند.

روز سه‌شنبه آخر سال گروهی از خانم‌هایی که در یک محله و کوچه خانه داشتند و با هم دوست و آشنا بودند، جام چهل کلید را برمی‌داشتند و راهی سعدی می‌شدند.

در کنار حوض ماهی، گروهی از خانم‌ها دایره‌وار می‌ایستادند تا مردها وارد آنجا نشوند و گروهی دیگر خود را به حوض ماهی رسانده و تن را به آب روان سعدی می‌سپردند و با جام دعایی که همراه داشتند آب را بر فرق سر خویش جای می‌دادند و می‌پاشیدند.

در گذشته تعدد زوجات رواج داشت و خانم ها هوو داشتند و هر کدام از آنها به وسیله سحر و جادو سعی می‌کردند که دیگری را از میدان خارج کند. بنابراین آب سدی داروی باطل کردن سحر و جادویی بود که خانم‌های همسر یک مرد از آن کمک می‌گرفتند و بهره می‌بردند.

آنها هنگامی که آب حوض ماهی را بر سر خویش می‌ریختند چنین می‌خواندند!

سلام علیک آب روون، سلام علیک نقره نشون، به حق شاه پرپون، هر که که کرده ساحرون، خواه از زمین، خواه از زمون، بکن تو او رُ باطلون.

(سلام بر تو ای آب روان، سلام بر تو که مانند نقره می‌درخشی، تو را به شاه پریان سوگند می‌دهم، هر کس که در حق من سحر و جادو کرده، چه آنهایی که در زمین هستند و یا در طول زمان بوده‌اند سحر و جادوی آنها را باطل و بدون اثر بنما).

بی‌توته؛ وقتی نام مشهد به عنوان مقصد سفر شنیده می‌شود، نخستین تصاویر ذهنی از این شهر، بارگاه امام هشتم شیعیان است، مشهد مهم‌ترین مکان مذهبی ایران و پایتخت معنوی ایران نامیده می‌شود. مشهد علاوه بر جنبه مذهبی و زیارتی این شهر در جنبه‌های گردشگری نیز پیشرفت‌های چشمگیری داشته است و دارای مجموعه‌های تاریخی، تفریحی، فرهنگی متنوعی است و می‌تواند علاوه بر سیاحت، شهری جالب برای گردشگران باشد.
مشهد در زمان افشاریان پایتخت ایران بوده و با مساحتی بالغ بر ۳۵۱ کیلومتر مربع دومین شهر وسیع ایران بعد از تهران می باشد. این شهر در گذران زمان دوره های مختلفی را بر خود دیده و آثار تاریخی بسیاری را در خود جای داده است. بناهای تاریخی مشهد به عنوان ابر شهری که فراز و نشیب‌های بسیاری را در طول عمر طولانی خود دیده، می‌توانند ناگفته‌های بسیاری برای بازدیدکنندگان خود داشته باشند.

گنبد هارونیه:

بقعه ی هارونیه یکی از افسانه ای ترین بناهایی است که در خراسان وجود دارد. هارونیه در ۲۵ کیلومتری شمال غربی مشهد قرار دارد و یکی از قدیمی ترین آثار شهر توس است که در ابتدای شهرک تاریخی توس و در نزدیکی آرامگاه فردوسی قرار گرفته است. کارشناسان و پژوهشگران زیادی سال هاست که بر روی این بنای تاریخی در حال تحقیق هستند تا راز و کاربری آن را کشف کنند. گفته شده است که زمان ساخت این بنا به قرن‌های هفتم یا هشتم هجری قمری بازمی‌گردد؛ اما این موضوع هنوز به طور کامل ثابت نشده است. هارونیه بنایی افسانه ای‌ست که کاربری اصلی آن هنوز شناخته نشده و همین موضوع بازدید از آن را جذاب تر می‌کند و آن را به یکی از پرطرفدارترین جاذبه‌های مشهد تبدیل کرده است. هارونیه در میان مردم با نام‌های بقعه هارونیه، گنبد هارونیه و بقعه هارون نیز شناخته می‌شود.

مدرسه عباسقلی خان:

این مدرسه درابتدای خیابان نواب صفوی و حاشیه زیر گذر قرار دارد و از جمله مدارس قدیمی دایر است که توسط عباسقلی خان بیگلربیگی در ۱۰۷۷ ه. ق. احداث شده است. سردر این مدرسه درسال های اخیر در جریان توسعه حریم حرم مطهر و تعریض خیابان نواب صفوی، به عنوان یکی از آثار تاریخی – مذهبی، بدون تخریب شکل ظاهری به عقب کشیده شد و اکنون در حاشیه ضلع جنوبی خیابان واقع شده است.

ساختمان مدرسه از نوع چهار ایوانی و از آثار معماری عهد صفویه می باشد و بخش های مختلف آن با مقرنس و کاشی کاری و گچبری های بسیار زیبا ترین یافته است.

چهار طاقی بازه هور:

نخستین اثر تاریخی که در خراسان رضوی به ثبت در فهرست آثار ملی رسید، چهار طاقی بازه هور می باشد. طلیق گفته‌های باستان شناس معروف پروفیسور آرتور پوپ، درباره ی این شاهکار معماری که براساس اسناد تاریخی قدیمی‌ترین چهارطاقی ایران است، کهن ترین گنبد جهان نیز محسوب می‌شود.

این بنای سنگی که متعلق به دوران قبل از اسلام و در زمان ساسانیان احداث گشته، در ۷۰ کیلومتری جنوب غربی شهر مشهد در جاده قدیم مشهد تربت حیدریه، نزدیک روستای رباط سفید قرار دارد. وجه تسمیه اسم این بنا به معنای قسمتی از دیواره ی کوه می باشد که خورشید از میانه

^[1] مشهد مهم‌ترین مکان مذهبی ایران و پایتخت معنوی ایران نامیده می‌شود

^[2] مشهد علاوه بر جنبه مذهبی و زیارتی این شهر در جنبه‌های گردشگری نیز پیشرفت‌های چشمگیری داشته است